

ОТПОРНО СКОПЈЕ

ОЦЕНКА НА НАПРЕДОКОТ ВО
РЕАЛИЗАЦИЈАТА НА СТРАТЕГИЈАТА
ЗА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

Автор
Наташа Марковска

октомври 2018

Подготвено во рамките на проектот “ИКТ за урбана отпорност”,
кој се спроведува со финансиска и техничка поддршка од Програмата за развој на ОН (УНДП)

СОДРЖИНА

- 4 - 5 ВОВЕД
- 6 - 8 ОПШТА ОЦЕНКА НА СВЕСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА СТРАТЕГИЈАТА
- 9 ОЦЕНКА НА НАПРЕДОКОТ ПО СЕКТОРИ
- 10 ОПШТИ МЕРКИ
- 11 ЕНЕРГИЈА, ЗГРАДИ, ТРАНСПОРТ
- 12 ВОДНИ РЕСУРСИ
- 13 ПОПЛАВИ
- 14 ЗДРАВСТВО
- 15 РИЗИЦИ, УРБАНА ОТПОРНОСТ
- 16 ТУРИЗАМ
- 17 ПРИРОДА, БИОДИВЕРЗИТЕТ, ЕРОЗИЈА
- 18 ЈАВНИ ЗЕЛЕНИ ПОВРШИНИ
- 19 - 20 СУМАРНА ОЦЕНКА
- 21 - 22 ДОБРИ ПРАКТИКИ
- 23 - 24 КОНЕЧНИ СОГЛЕДУВАЊА И ПРЕПОРАКИ

ВОВЕД

Во последно време, улогата на носители на климатската акција, било онаа што ќе ги намалува причините за климатски промени или, пак, онаа што ја зголемува отпорноста на климатските промени, сè повеќе се придвижува кон градовите. Како одговор на предизвикот за здружена акција, Градот Скопје, во февруари 2017 година, усвои „Стратегија за климатски промени - Отпорно Скопје“ или накратко „Стратегија за отпорно Скопје – СОС“ која го трасира патот со мерки и акции во следните десетина години за градење капацитети за урбана отпорност и справување со климатските промени. Стратегијата е изготвена во рамките на регионалниот проект „ИКТ за урбана отпорност“ кој се спроведува од УНДП и Градот Скопје.

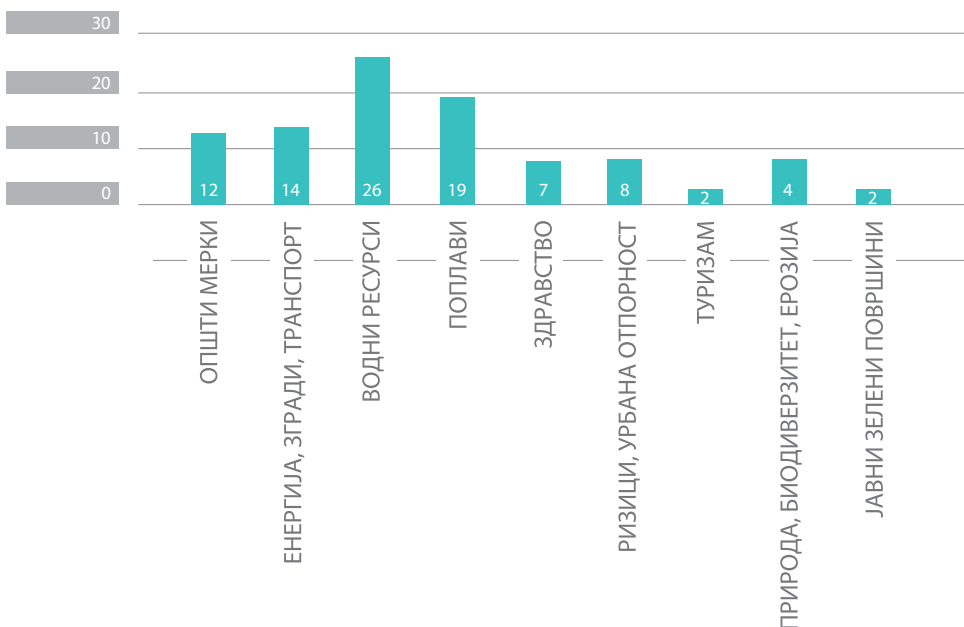
Во меѓувреме беа иницирани и реализирани бројни активности во насока на спроведување на Стратегијата и Акцискиот план.

Целта на ова истражување е да се оцени општиот напредок во реализацијата на Стратегијата, но и по тематските области опфатени во Акцискиот план, во смисла на тоа што е направено, колку средства се алоцирани, а колку потрошени, како и придонесот на направеното за реализацијата на целите за одржлив развој, евроинтеграцијата и други домашни и меѓународни договори и обврски. Оценка се од 0 до 5 и ги вклучуваат следните квалификации:

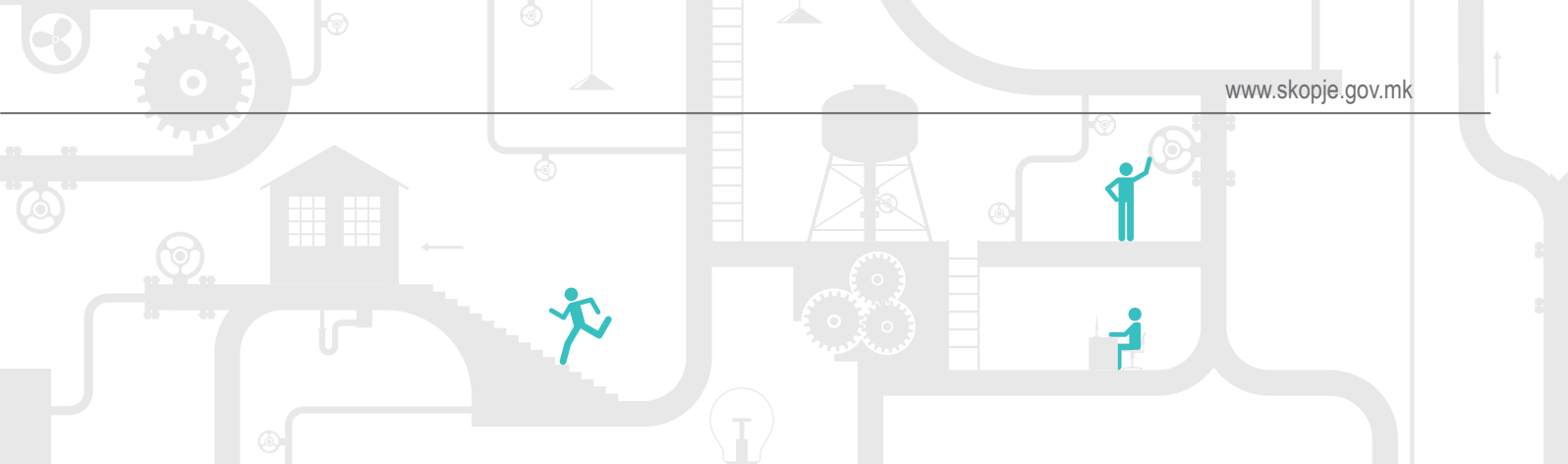
5	ВИСОКО ЗАДОВОЛИТЕЛНО	4	ЗАДОВОЛИТЕЛНО	3	УМЕРЕНО ЗАДОВОЛИТЕЛНО	2	УМЕРЕНО НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	1	НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	0	ВИСОКО НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО
---	-------------------------	---	---------------	---	--------------------------	---	----------------------------	---	-----------------	---	---------------------------

Врз основа на наодите треба да се изведат заклучоци и препораки за подобрување на идното стратешко планирање, како и идни анализи кои ќе овозможат посоодветни одговори на климатските промени и зајакнување на урбаната отпорност. Методот за собирање на податоци претставува електронски прашалник кој беше поставен на веб-страницата на Град Скопје – сектор за заштита на животната средина <https://zivotnasredina.skopje.gov.mk/>. Прашалникот е реализиран со помош на алатката Microsoft Power BI. Прашањата се групирани во 9 сектори: (1) Општи мерки, (2) Енергија, згради, транспорт, (3) Водни ресурси, (4) Поплави, (5) Здравство, (6) Ризици и урбана отпорност, (7) Туризам, (8) Природа, биодиверзитет, ерозија и (9) Јавни зелени површини, согласно структурата на Акцискиот план на Стратегијата (вкупно 94 прашања, распоредени по сектори како на Слика 1).

Прашалникот започнува со група на општи прашања за возрасната и половата структура на лицата кои одговарале, како и нивното познавање, прифаќање и учество во реализацијата на Стратегијата. Исто така, постои можност да се внесе информација за релевантни мерки спроведени од друга институција доколку се знае за такви, како и препораки/предлози поврзани со Акцискиот план. Следи избор на сектор за кој ќе се одговара и едно лице може да одговара за повеќе сектори. За секоја мерка лицето кое одговара има можност да наброи (опише) што е направено од институцијата од која доаѓа (по потреба да внесе и соодветни линкови до релевантни документи и информации), колку средства се потрошени и колку средства биле/се предвидени во буџетот.

Слика 1 Број на прашања (мерки) по сектори

Главна целна група се вработените во Градот Скопје и десетте општини:

Аеродром
Бутел
Гази баба
Ѓорче Петров
Карпош
Кисела вода
Сарај
Центар
Шуто Оризари

Покрај нив, прашалникот беше испратен и до други релевантни чинители кои, исто така, имаат улога во спроведувањето на некои од мерките од Акцискиот план, и тоа:

Министерство за животна средина и просторно планирање
Министерство за здравство
Министерство за економија
Министерство за финансии
Агенцијата за енергетика
Агенција за промоција на туризмот
Дирекцијата за заштита и спасување
Центарот за управување со кризи
Јавни претпријатија
Невладин сектор (здруженија на граѓани)

Покрај иницијалното барање за пополнување на прашалникот, контакт лицата од општините и другите институции беа потсетувани (телефонски или лично), а за оние кои побараа помош се обезбеди техничка поддршка при самото пополнување на прашалникот.

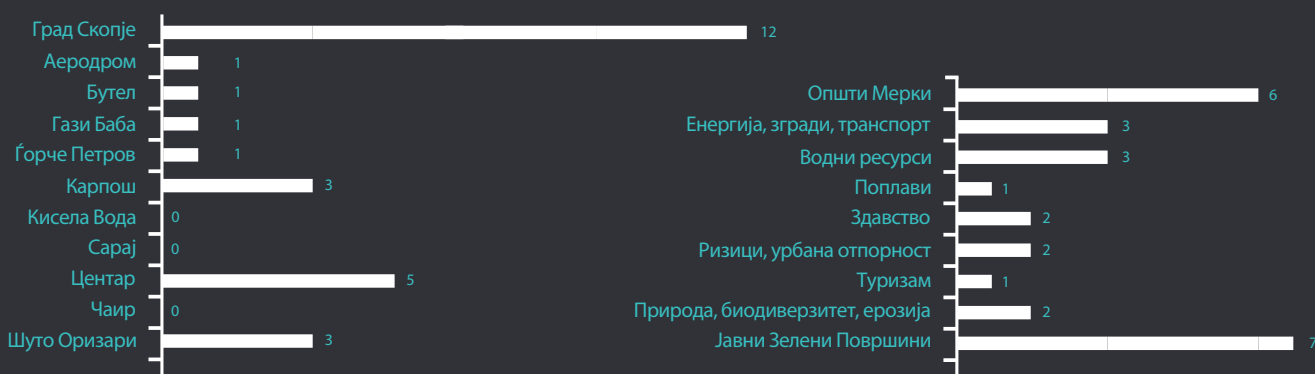
ОПШТА ОЦЕНКА НА СВЕСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА СТРАТЕГИЈАТА

Со оглед на тоа што главните актери во спроведувањето на акцискиот план на стратегијата се градот и десетте општини, па во идеален случај, кога сите главни актери би одговориле за сите сектори, и за еден сектор е даден само по еден одговор од секој главен актер, би требало да се добијат 99 одговори (11 општини x 9 сектори).

Во реалност, грубо, одсивот е 26%, односно добиени се 27 одговори (слика 2), и тоа најмногу од градот скопје (12 одговори, за некои од секторите е даден повеќе од еден одговор), 5 од центар, по 3 одговор од карпош и шуто оризари, по 1 одговор од други 4 општини, а 3 општини не дале ниту еден одговор.

Градот скопје се истакнува со најголем број одговори во сите сектори освен туризам.

Најмногу од одговорите се однесуваат на мерките од јавни зелени површини и општите мерки, послабо за водните ресурси и енергија, згради и транспорт, а останатите сектори добиле по 2 или 1 одговори.

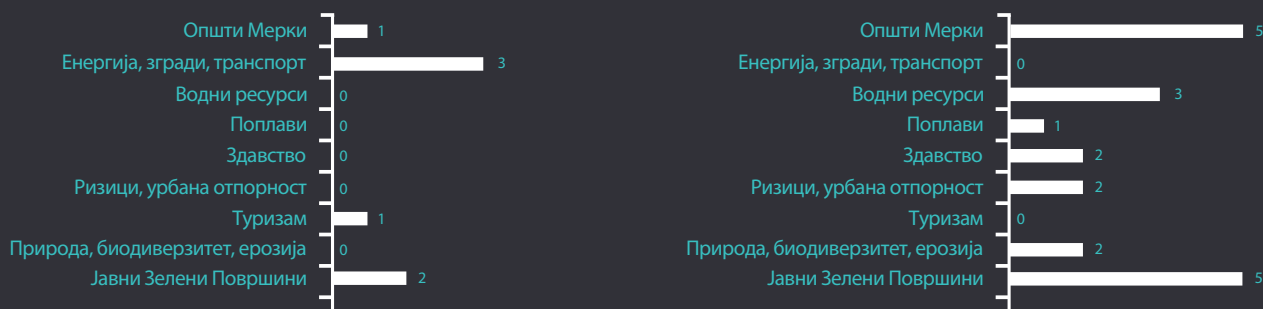

Слика 2 Добиени одговори по општини и по сектори

Што се однесува до половата структура на одговорите, најголем дел од оние што одговориле се жени (73%) со возраст над 55 години, особено во град скопје (слика 3).

Најмладата испитаничка на возраст од 18-25 години известила за активности во секторот здравство.

Единствени сектори во кои одговориле само мажи се енергија, згради, транспорт и туризам.

Слика 3 Добиени одговори според полот – мажи (лево) и жени (десно)

Што се однесува на другите чинители, добиени се вкупно 5 одговори, и тоа:

- Министерство за животна средина и просторно планирање, за природа, биодиверзитет, ерозија
- Центарот за управување со кризи, за поплави
- Невладин сектор (здруженија на граѓани), за општи мерки
- Две други институции, за енергија, згради, транспорт и за водни ресурси

Најголем дел од овие одговори (80%) се од мажи на возраст од 36-55 години. Во оваа група се забележува дека жените одговарале само за општите мерки, а мажите во останатите сектори. Одсивот на прашалникот ја рефлектира свеста, знаењето и посветеноста на Стратегијата. Од една страна, скоро сите испитаници знаат дека Град Скопје има усвоено Стратегија за климатски промени – Отпорно Скопје, што укажува дека Градот успешно ја промовира истата. Но од друга, одсивот на општините е релативно низок, и најголем дел од нив не одговорило или дале само 1 одговор. Одсивот на прашалникот е многу мал кај другите чинители. Делумно, ова може да се објасни со тоа што за прв пат се врши следење на реализацијата на стратегија со електронски прашалник, па на вработените во општинските администрации и другите релевантни институции им е потребно време да стекнат навики и капацитети за да оговорат на растечките барања за известување.

Понатаму, нема посочени врски со плански/стратешки и други релевантни документи, а тоа покажува отсуство на синергии. Исто така, нема примери каде една институција знае за делувањето на друга институција што укажува на непостоење на меѓуинституционална координација и соработка. Има изолирани примери кога едно лице одговорило на повеќе од еден сектор што укажува дека често едно лице работи во повеќе области, но и на изолирано дејствување и во самите општини и институции и отсуство на меѓусекторски синергии.

Најмногу средства за имплементација на акцискиот план (95%) се одвоени во 4 сектори:

Водни ресурси, Јавни зелени површини, Општи мерки и Енергија, згради, транспорт.

Релативно нискиот одсив кај општините и многу малиот одсив кај другите чинители не дава можност да се добијат детални сознанија околу напредокот во реализацијата на Стратегијата. Затоа наодите и оценките во ова истражување се само индикативни.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Градот Скопје е со најголем број одговори за вкупно 8 сектори

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Релативно низок одсив кај општините
- Многу мал одсив кај другите чинители
- Не се идентификувани врски со стратешки/плански и друг вид на релевантни документи
- Изолирано дејствување, отсуство на меѓуинституционална и меѓусекторска координација и соработка

ОЦЕНКА

УМЕРЕНО
НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО

ОЦЕНКА ЗА ГРАДОТ СКОПЈЕ

Дополнително, од анализата на одговорите само на Град Скопје како носител на Стратегијата (Слика 4) изведени се следниве заклучоци:

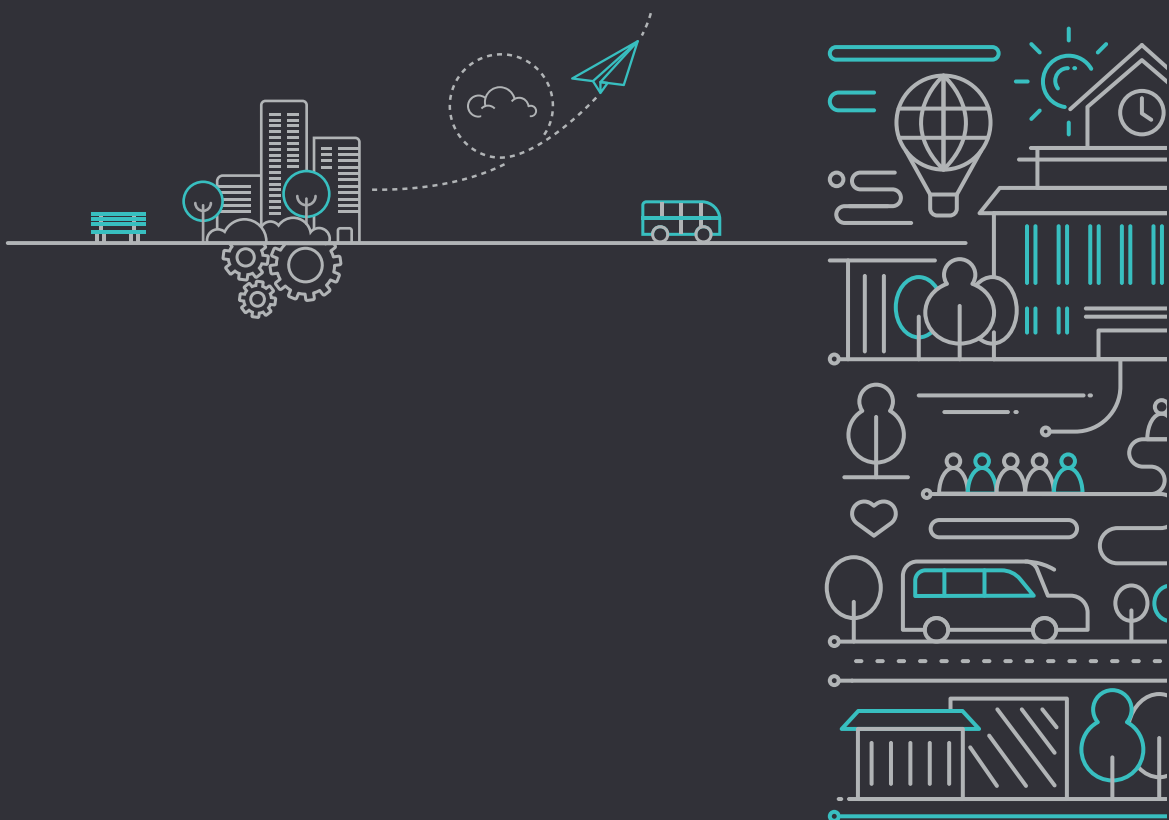
- Градот Скопје активно ги имплементира мерките кои се во рамките на негова надлежност
- Најголем напредок во имплементацијата на Акцискиот план има во секторите Природа, бидиверзитет и ерозија и Јавни зелени површини
- Степенот на имплементација е задоволителен во сите сектори освен во Поплави (главно заради самата природа на мерките - големи структурни зафати) и Туризам
- Не може да се одреди процентот на завршени активности поради фактот што најголем дел од активностите се наведени како континуирана заложба

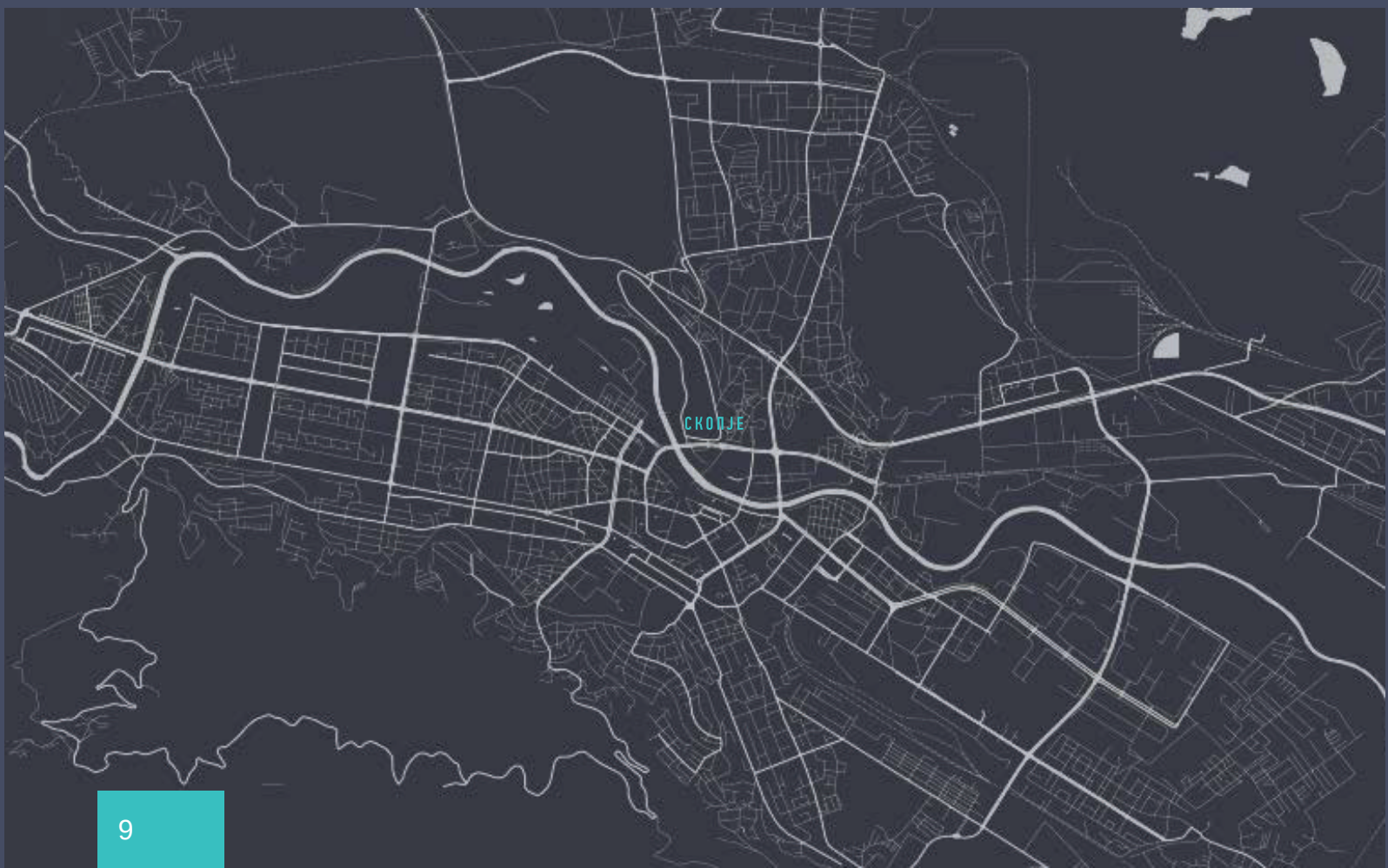
Слика 4 Проценка на реализацијата на Акцискиот план во Градот Скопје

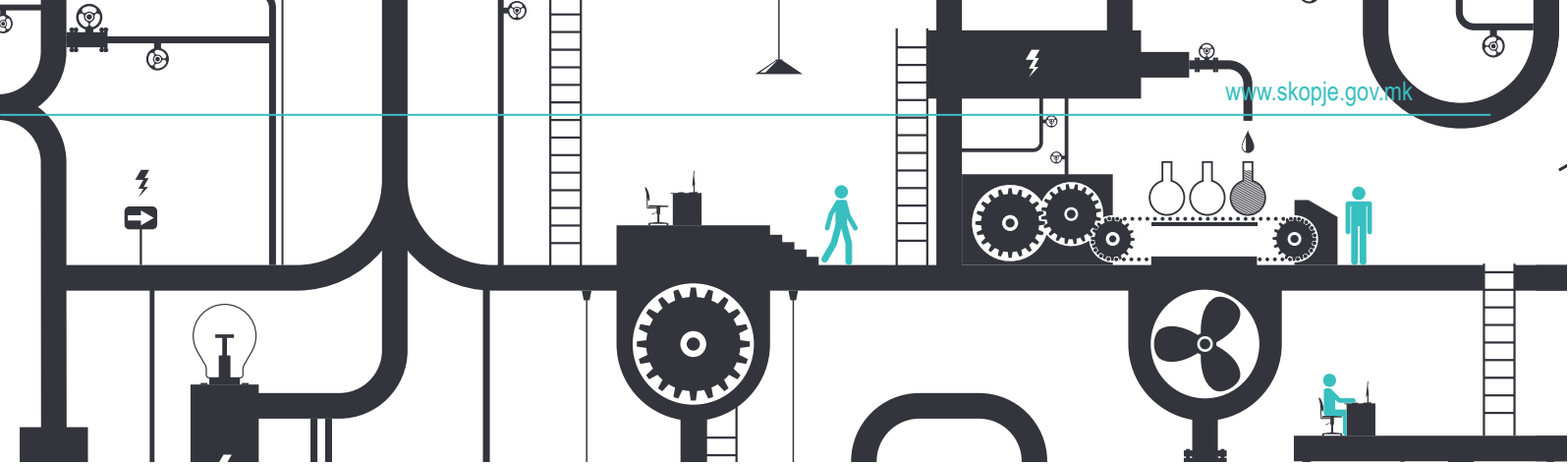
ОЦЕНКА

УМЕРЕНО
ЗАДОВОЛИТЕЛНО

ОЦЕНКА НА НАПРЕДОКОТ ПО СЕКТОРИ

3.1 СЕКТОР: ОПШТИ МЕРКИ

ОПШТИ МЕРКИ

Мерките се однесуваат на изработка на плански и стратешки документи, студии, бази на податоци, мерења и мониторинг со цел да се носат информирани политики, подобрување на собирањето на комуналниот цврст отпад, зајакнување на зелениот фонд.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Повеќе од третина од општините (4) спроведуваат акции во овој сектор
- Преземените акции од страна на општините ги покриваат скоро сите мерки предвидени во Акцискиот план (11 од вкупно 12 мерки)
- За повеќе од половна мерки (7), трошењето е според план (потрошените и наменетите средства се споредливи)
- Невладината организација информирала дека има активности во врска со внесувањето на проблематиката на климатските промени во урбанистичкото планирање и нов СЕАП за Градот Скопје, но без конкретни детали

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Нема активности ниту предвидени средства за изработка на Климатски атлас на Градот Скопје
- За третина од мерките (4), известно е за наменетите средства, но не и за потрошените
- Недоволна вклученост на други релевантни чинители

ФИНАНСИИ

Предвидени се 146 милиони денари, а потрошени 84 милиони денари (54% од предвидените). На трето место според наменетите средства.

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

ДИРЕКТНО

ИНДИРЕКТНО

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЕУ ИНТЕГРАЦИЈАТА

Подобро владеење и стратешко планирање

- Имплементација на европски директиви – Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (IPPC)
- Циркуларна економија (подобри практики за собирање и третирање на отпад)
- Придонес кон Повелбата за градоначалниците (со изработка на ревидиран СЕАП)

ОЦЕНКА

УМЕРЕНО
ЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.2 СЕКТОР: ЕНЕРГИЈА, ЗГРАДИ И ТРАНСПОРТ

ЕНЕРГИЈА, ЗГРАДИ И ТРАНСПОРТ

Мерките се однесуваат на создавање на стимулативни услови за соларни колектори и фотоволтачни системи, употреба на биогорива во транспортот, реновирање болници со мерки за енергетска ефикасност, услови за стимулативни мерки за подобрување на топлинската изолација и вградување на топлински пумпи во домаќинствата, комерцијалниот и услужниот сектор, исфрлање од употреба на светилките со вжарено влакно, продор на уреди од повисока класа на ефикасност, примена на стандарди за енергетска ефикасност при реновирање и изградба на нови згради за домување, како и детална студија за начинот на греење.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Општината Карпош, следена од Општината Ѓорче Петров е пионер и лидер во оваа област.
- Акциите во општините Карпош и Ѓорче Петров вклучуваат:
Соларни колектори на градинки, училишта и спортски сали за санитарна топла вода, субвенции за енергетски ефикасни објекти и користењето на обновливи извори на енергија, реконструкција на школи и градинки и колективни станбени згради, системи за греење и ладење со термални пумпи, системи со дрвен чипс, современо осветлување во школи и градинки, енергетска ефикасност како услов во јавните набавки на општината, користење на Правилникот за енергетски карактеристики на објектите како услов за добивање на дозвола заградба, набавка на хибридни возила за потребите на општината.
- Има преземени активности по скоро сите мерки од Акцискиот план
- Постои индикација за значителни вложувања во овој сектор
- Друга институција информирала дека има активности, но главно се повикувана постојниот СЕАП за Градот Скопје, како и на НЕЕАП

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Добиени се одговори само од две општини.
- Нема одговор од Градот Скопје
- Нема одговор од Министерството за економија и Агенцијата за енергетика во чија надлежност е релевантната национална легислатива и регулатива, како и националните субвенции
- Нема активности за употреба на биогоривата во транспортот
- Недоволна вклученост на други релевантни чинители

ФИНАНСИИ

Предвидени се 64 милиони денари, а потрошени 318 милиони денари.

Потрошените средства се далеку повисоки од предвидените (скоро 5 пати) што покажува тренд на интензивни активности.

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

ДИРЕКТНО

ИНДИРЕКТНО

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЕУ ИНТЕГРАЦИЈАТА

- Имплементација на европски директиви
- Директивата за енергетски перформанси на згради, Директивата за обновливи извори на енергија
- Придонес кон Повелбата за градоначалниците (со изработка на ревидиран СЕАП)

ОЦЕНКА

УМЕРЕНО
ЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.3 СЕКТОР: ВОДНИ РЕСУРСИ

ВОДНИ РЕСУРСИ

Мерките се однесуваат на зачувување на капацитетот и квалитетот на изворот Рашче, бунарското подрачје Нерези-Лепенец, реконструкција и модернизација на системот за водоснабдување, алтернативни извори за водоснабдување, наводнување на зелените површини и миеење улици и јавни површини, изграденост на атмосферската канализација, пречистителна станица за отпадни води за Град Скопје, катастар на бунари, студија за подземни води и за интензитет, времетраење и повторување на интензивните врнежи.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Значен фокус на овој сектор од страна на Градот Скопје (одговор дале 3 лица)
- Градот Скопје известува за спроведени активности скоро по сите мерки од Акцискиот план
- Друга институција оговорила дека има активности во врска со мониторингот на хидрологијата и подземните води, но без конкретни детали.

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Добиен е одговор само од Градот Скопје
- Недоволна вклученост на други релевантни чинители

ФИНАНСИИ

Предвидени се 510 милиони денари, а потрошени 390 милиони денари (75% од предвидените).
На прво место според наменетите средства.

РЕЛЕВАНТНОСТ /ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

ДИРЕКТНО

ИНДИРЕКТНО

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЕУ ИНТЕГРАЦИЈАТА

Имплементација на европски директиви – Рамковната директива за вода

ОЦЕНКА

УМЕРЕНО
НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.4 СЕКТОР: ПОПЛАВИ

ПОПЛАВИ

Мерките се однесуваат на континуиран мониторинг на интензитетот на дождот на повеќе специфични локации во поројните сливни подрачја во урбаните средини, современи радарски системи во Управата за хидрометеоролошки работи и систем за алармирање, карти на ризици од поплави, регулација на реката Вардар, управувањето со брани и акумулации, канализирање на водотекот на Лепенец низ населените места, регулација на коритата на поројните водотеци низ населените места, реконструкција и чистење на коритата на реките и пороите низводно од населените места, ретензионен базен над обиколницата на Скопје.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Центарот за управување со кризи одговорил дека има активности во врска со процената на загрозеност на Градот Скопје од поплави, информирањето на јавноста и медиумите и мониторингот на хидрологијата, но без конкретни детали.

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Добиен е одговор само од Градот Скопје, но и тој одговор е штур.
- Недоволна вклученост на други релевантни чинители

ФИНАНСИИ

Нема информации за предвидени/потрошени средства.

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

ДИРЕКТНО

ИНДИРЕКТНО

ОЦЕНКА

НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.5 СЕКТОР: ЗДРАВСТВО

ЗДРАВСТВО

Мерките се однесуваат на формирање Совет за јавно здравје и Меѓусекторска комисија за климатски промени и здравје за Скопскиот Регион, подобрување на превентивните активности за намалување на ризикот по здравјето на населението, развивање систем за прибирање податоци и истражување на здравствените ефекти од климатските промени, особено за ранливите групи, зголемување на активностите за социјална заштита, згрижување деца и образование.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Фокус на овој сектор од страна на Градот Скопје (одговор дале 2 лица)
- Градот Скопје известува дека е во тек формирањето на Советот за јавно здравје и Меѓусекторската комисија за климатски промени и здравје, како и изработка на здравствен профил на Град Скопје (во тек), испитување на последиците од загадувањето на воздухот врз здравјето, особено на децата од предшколска и школска возраст (во тек), систематско испитување на нивото на радиоактивност во животната средина во Скопскиот регион, утврдување на дистрибуција на тешки метали во овошките наменети за исхрана (во подготовка), учество во проектот Скопје Здрав Град, Скопје е дел од семејството здрави градови во Европа

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Добиен е одговор само од Градот Скопје
- Недоволна вклученост на други релевантни чинители (не одговорила ниту една друга институција, вклучително и Министерството за здравство)

ФИНАНСИИ

Предвидени се 4 милиони денари, а потрошени 4 милиони денари.
Пример каде средствата се трошат според планираното.

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

ОЦЕНКА

ДИРЕКТНО

ИНДИРЕКТНО

НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.6 СЕКТОР: РИЗИЦИ, УРБАНА ОТПОРНОСТ

РИЗИЦИ, УРБАНА ОТПОРНОСТ

Мерките се однесуваат на ажурирање на процената на загрозеност на подрачјето на Град Скопје и на општините од сите видови ризици и опасности, како и на Планот за заштита и спасување, донесување на Интегрираниот акциски план за урбана отпорност, воведување на практиките на намалување на ризиците од катастрофи и климатски ризици во ГУП и другите секторски стратегии, програми и планови, таргетирани активности за јакнење на јавната свест на општата популација и лицата со попреченост, зајакнување на локалната отпорност преку тактичко показни вежби за подготовка и одговор на природни несреќи и катастрофи во училиштата, изработка на мапи на опасности и ризици на Град Скопје и општините, предлагање и развивање иновативни решенија од страна на граѓаните и деловните субјекти.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Фокус на овој сектор од страна на Градот Скопје и општината Центар
- Се известува дека во фаза на изработка е надворешен план за вонредни состојби, односно за хазардни ситуации предизвикани од технолошки катастрофи

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Добиен е одговор само од две општини
- Недоволна вклученост на други релевантни чинители

ФИНАНСИИ

Предвидени се 3 милиони денари, а потрошени 3 милиони денари.
Пример каде средствата се трошат според планираното.

РЕЛЕВАНТНОСТ / ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

ДИРЕКТНО

ИНДИРЕКТНО

ОЦЕНКА

НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.7 СЕКТОР: ТУРИЗАМ

ТУРИЗАМ

Мерките се однесуваат на вклучување на секторот туризам во Плановите за управување со ризици на Градот и општините, особено за оние потсектори што очигледно се изложени на ризик во краток рок и координација со планирањето на туризмот во другите сектори.

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Добиен е одговор само од Шуто Оризари, но тој практично нема детали
- Недоволна вклученост на други релевантни чинители

ОЦЕНКА

ВИСОКО
НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.8 СЕКТОР: ПРИРОДА, БИОДИВЕРЗИТЕТ, ЕРОЗИЈА

ПРИРОДА, БИОДИВЕРЗИТЕТ, ЕРОЗИЈА

Мерките се однесуваат на заштитата на биодиверзитетот, изработката на Програма за заштита од ерозија за Град Скопје со Акциски план, подобрувањето на условите за заштита и управувањето на заштитените природни реткости како и зголемувањето на површините со формален статус на заштита.

ЈАКИ СТРАНИ (+)

- Се известува дека во почетна фаза е изработка на Студија за Рипариски хабитати и на Карта на биотопи, за нов проект за мониторинг на биодиверзитетот на Водно и Матка, Студија за ерозија со Акциски план за Скопски регион, ревизија на системот за заштита од порои на Водно, хортикултурно уредување на падините на Скопското кале заради заштита од ерозија, изготвување техничка документација за заштита од пороите на Скопска Црна Гора, стратешка основа за паркот на природата Гази Баба и План за управување со Гази Баба, студии за презаштита за локалитетите пештера Дона Дука, пештерите на Матка, заштитниот комплекс Водно - Сарај - Матка и за Скопска Црна Гора
- Министерството за животна средина и просторно планирање известува за активно учество во процесот на валоризација/или ревалоризација на предложени, односно заштитени подрачја (ЗП), во изготвувањето на План за управување со ЗП, во работни групи за предлози и програми за пошумување, изготвување елаборати/студии за валоризација/или ре-валоризација на природните вредности

СЛАБИ СТРАНИ (-)

- Добиен е одговор само од Градот Скопје.
- Единствен сектор за кој е добиен одговор од Министерството за животна средина и просторно планирање

ФИНАНСИИ

Предвидени се 51 милиони денари, а потрошени 33 милиони денари (65% од предвидените).

РЕЛЕВАНТНОСТ /ПРИДОНЕС КОН
ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

ДИРЕКТНО

ИНДИРЕКТНО

ОЦЕНКА

УМЕРЕНО
ЗАДОВОЛИТЕЛНО

3.9 СЕКТОР: ЈАВНИ ЗЕЛЕНИ ПОВРШИНИ

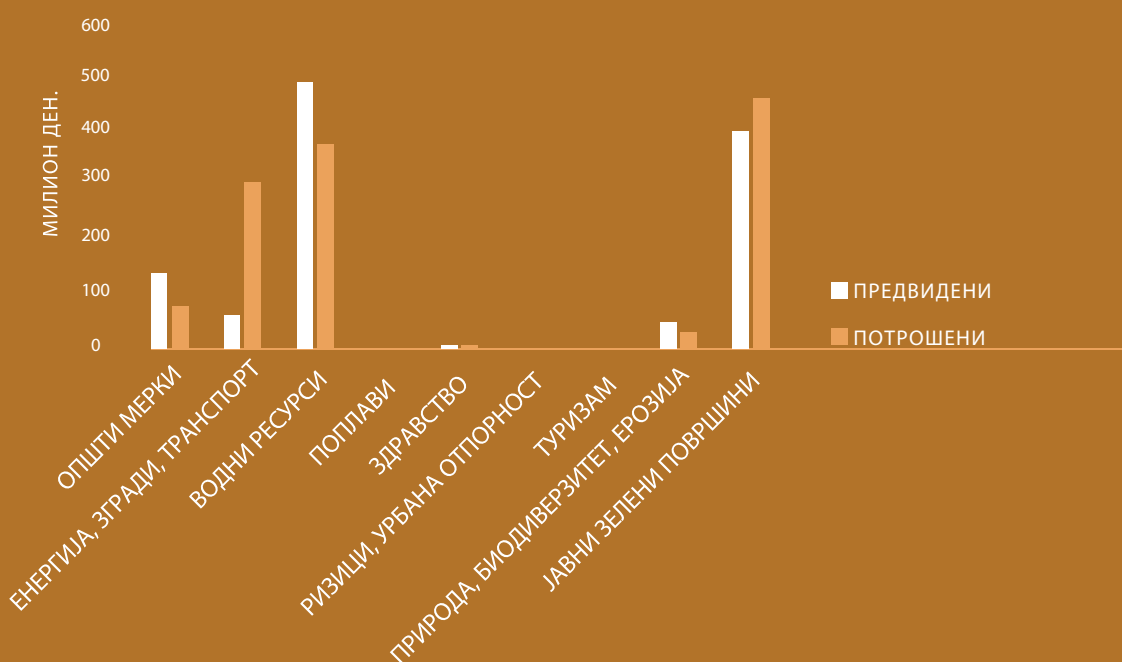
ЈАВНИ ЗЕЛЕНИ ПОВРШИНИ

Мерките се однесуваат на зголемување и унапредување на зелениот фонд и на иновативни мерки за заштита и унапредување на јавното зеленило.

ЈАКИ СТРАНИ (+)		СЛАБИ СТРАНИ (-)	
- Добиени се најмногу одговори од општините - Известено е за бројни активности по сите мерки предвидени во Акцискиот план		Недоволна вклученост на други релевантни чинители	
РЕЛЕВАНТНОСТ /ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ		ФИНАНСИИ	
ДИРЕКТНО	ИНДИРЕКТНО	Предвидени се 418 милиони денари, а потрошени 481 милиони денари. Потрошените средства се повисоки од предвидените што покажува тренд на интензивни активности.	
		ОЦЕНКА УМЕРЕНО ЗАДОВОЛИТЕЛНО	

СУМАРНА ОЦЕНКА

Врз основа на назначените планирани и потрошени средства направен е преглед по сектори (Слика 5). Треба да се напомене дека, имајќи го предвид нецелосниот одзив на општините (и по општини и по сектори), овие суми треба да се земат со резерва, само како индикација на фокусот на поедините општини и интензитетот на нивните активности.

Слика 5 Преглед на финансии

Подолу, оценките за свеста, знаењето и посветеноста на Стратегијата и за напредокот по сектори изведени врз основа на одговорите на прашалникот се дадени интегрално (Слика 6/Слика 6, посветли бои – повисоки оценки))

СВЕСТ,ЗНАЕЊЕ И ПОСВЕТЕНОСТ НА СТРАТЕГИЈАТА	УМЕРЕНО НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	(2)
ОПШТИ МЕРКИ	УМЕРЕНО ЗАДОВОЛИТЕЛНО	(3)
ЕНЕРГИЈА, ЗГРАДИ, ТРАНСПОРТ	УМЕРЕНО ЗАДОВОЛИТЕЛНО	(3)
ВОДНИ РЕСУРСИ	УМЕРЕНО НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	(2)
ПОПЛАВИ	НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	(1)
ЗДРАВСТВО	НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	(1)
РИЗИЦИ, УРБАНА ОТПОРНОСТ	НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	(1)
ТУРИЗАМ	ВИСОКО НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	(0)
ПРИРОДА, БИОДИВЕРЗИТЕТ, ЕРОЗИЈА	УМЕРЕНО ЗАДОВОЛИТЕЛНО	(3)
ЈАВНИ ЗЕЛЕНИ ПОВРШНИ	УМЕРЕНО ЗАДОВОЛИТЕЛНО	(3)

Слика 6 Мапа на напредокот

Придонесот кон одржливиот развој (Слика 7) е претставен преку придонесот кон поединечните цели за одржлив развој (ЦОР). Поените за секоја ЦОР се пресметуваат на следниот начин:

$$\text{ПОЕНИ}_{\text{ЦОР}} = \sum_{\text{СЕКТОРИ}} \text{ОЦЕНКА НА СЕКТОР} \times \text{ФАКТОР НА ВЛИЈАНИЕ}$$

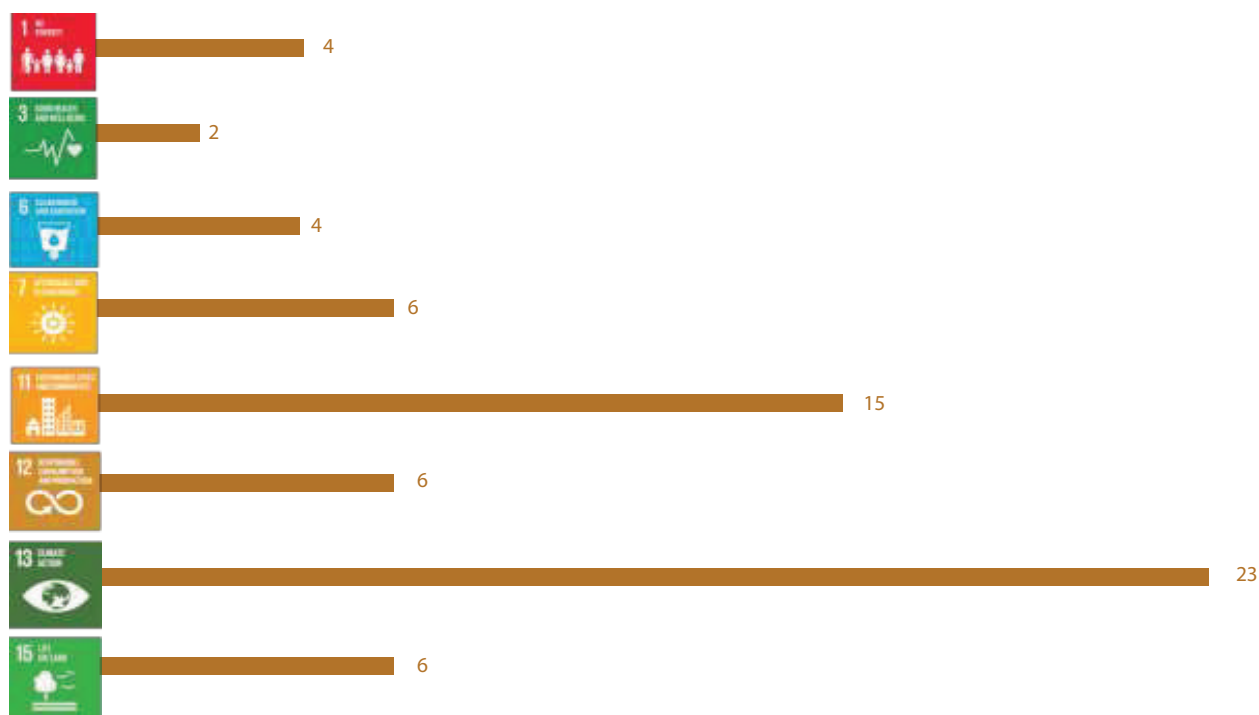
при што

$\text{ПОЕНИ}_{\text{ЦОР}}$ – придонесот на Стратегијата за конкретната цел
оценка на сектор – оценетиот напредок на секторот (види поглавје 3)
и може да биде од 0 до 5 фактор на влијание –

0 ако не е утврдено влијание на секторот врз конкретната ЦОР

1 ако е утврдено индиректно влијание на секторот врз конкретната ЦОР

2 ако е утврдено директно влијание на секторот врз конкретната ЦОР

Може да се заклучи дека Стратегијата има придонес кон 8 од 17 ЦОР, а најголем е придонесот кон „ЦОР 13 Климатска акција“. Следува „ЦОР 11 Одржливи градови и заедници“.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Со цел да се даде добар пример за останатите чинители, за секоја област даден е пример кој може да послужи не само како добра практика, туку и како водилка и мотивација за подобра имплементацијата на предложените мерки во следниот период, поголема заложба на локалните самоуправи и на Владата и соработка на сите релевантни чинители.

ОПШТИ МЕРКИ

Инвентар на стакленички гасови на Град Скопје

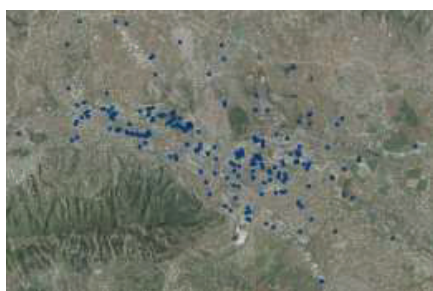
Со редовно ажурирање на инвентарот на стакленички гасови, Градот Скопје доби алатка со која може да потврди дека мерките кои ги превзема во секторот енергетска ефикасност се ефикасни и придонеле за намалување на емисиите на стакленички гасови според побарувањата на Повелбата на градоначалниците (Covenant of Mayors).

ЕНЕРГИЈА, ЗГРАДИ, ТРАНСПОРТ

Општина Карпош: Субвенции за енергетско ефикасни објекти и користењето на обновливи извори на енергија, реконструкција на школи и градинки и колективни станбени згради, системи за греење и ладење со термални пумпи, системи со дрвен чипс, современо осветлување во школи и градинки, енергетска ефикасност како услов во јавните набавки на општината.

ВОДНИ РЕСУРСИ

Изработка на регистар на подземни бунари во користење на јавни претпријатија и правни лица во Скопскиот плански регион, со цел да се балансира со одржливоста на капацитетот на подземните води во Скопскиот регион и нивна експлоатација.

ПОПЛАВИ

Градот Скопје спроведе студија за моделирање на можни поплави во Скопски плански регион, во согласност со Директивата за поплави и националната регулатива. Сценаријата на можни поплави бранови се дополнително визуелизирани и може да се погледнат на следниов [линк](#).

ЗДРАВСТВО

Формирана е Меѓусекторска комисија за климатски промени и здравје за Скопскиот Регион, од претставници на сите 17 општини во регионот. Меѓусекторската комисија ќе ги следи последиците од климатските промени во регионот, начинот на справување на сите општини во регионот со овој проблем, ќе дава предлози за нивно надминување, при што ќе се споделува искуството на Град Скопје и сите применети иновативни активности. Исто така, Меѓусекторската комисија ќе ги утврдува приоритетите и ќе ги предвидува превентивните активности за намалување на ризикот по здравјето на луѓето, предизвикан од климатските промени, при што ќе работи на рамномерна примена на мерките за целото подрачје на Скопскиот регион.

РИЗИЦИ, УРБАНА ОТПОРНОСТ

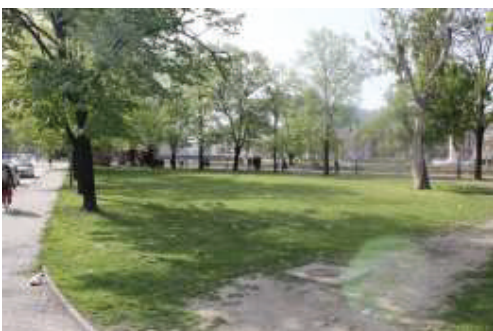
Во фаза на изработка е Надворешен план за вонредни состојби, односно за хазардни ситуации предизвикани од технолошки катастрофи, кој се изработува врз основа на внатрешните планови на инсталациите. Целта на планот е локализирање и контрола на хавариите за да се намалат последиците врз луѓето, животната средина и имотот, известување на јавноста и надлежните институции, како и обновување и рекултивација на животната средина после хаваријата.

ПРИРОДА, БИОДИВЕРЗИТЕТ, ЕРОЗИЈА

Стручна студија и зонирање на паркот на природата Гази Баба, во која е вклучено и влијанието на климатски промени врз биодиверзитетот, со акцент на зголемените сушни периоди, поплави, топлотни бранови и ладни бранови со студено време. Направена е и социо-економска основа, опфатени се локалните заедници, користењето на просторот и сите закани (природни и антропогени) и дадени се мерки за нивно надминување.

ЈАВНИ ЗЕЛЕНИ ПОВРШИНИ

Тимот на Центарот за иновации на град Скопје (Скопје Лаб) работи на иницијатива за редизајнирање на 12 зелени јавни површини/паркови, кои потоа Град Скопје ќе ги ревитализира согласно потребите на граѓаните и ќе се обиде да ги „оживее“ приказните од минатото за тие локации, доколку има такви. Ова иницијатива дојде на предлог од наш граѓанин кој имаше мапирано 20-тина локации во градот на кои му треба ревитализација.

КОНЕЧНИ СОГЛЕДУВАЊА И ПРЕПОРАКИ

I.

Мерките се однесуваат на изработка на плански и стратешки документи, студии, бази на податоци, мерења и мониторинг со цел да се носат информирани политики, подобрување на собирањето на комуналниот цврст отпад, зајакнување на зелениот фонд.

III.

Според применета методологија за оценка на придонесот на Стратегијата кон одржливиот развој која ги зема предвид оценката на прогресот на секторите и утврденото влијание на секторот врз дадената ЦОР (директно, индиректно или нема влијание), утврден е задоволителен придонес кон одржливиот развој - има придонес кон 8 од вкупно 17 ЦОР, а најголем е придонесот кон ЦОР 13 Климатска акција. Следува ЦОР 11 Одржливи градови и заедници.

IV.

Задоволителен придонес е покажан и кон ЕУ интеграцијата на земјата преку придонеси за подобро владеење и стратешкото планирање, имплементацијата на европски директиви за интегрирано спречување и контрола на загадувањето, за енергетски перформанси на згради, за обновливи извори на енергија, како и за Рамковната директива за вода. Исто така, има извесен придонес кон воспоставувањето на концептот на циркуларна економија (подобри практики за собирање и третирање на отпад), како и за исполнувањето на обврските кон Повелбата за градоначалниците.

II.

Прегледот на финансии покажува дека на прво место според наменетите средства е секторот „Водни ресурси“, следен од „Јавни зелени површини“. Има примери каде планираните средства се трошат според планираното („Здравство“ и „Ризици и урбана отпорност“), но и такви каде потрошените средства ги надминуваат планираните („Енергија, згради, транспорт“ и „Јавни зелени површини“).

Нема известување за планирани и реализирани вложувања од другите релевантни чинители. Имајќи го предвид нецелосниот одзив на општините (и по општини и по сектори), општинските финансии треба да се земат со резерва, само како индикација на фокусот на поедините општини и интензитетот на нивните активности.

V.

Препораки за идните прашалници за оценка на напредокот: Иако е одлично имплементиран од технички аспект и соодветно го следи Акцискиот план, се покажа дека прашалниот е обемен и бара многу труд и време за пополнување. Од друга страна, вработените во општинските администрации и другите релевантни институции немаат стекнати навики и доволни капацитети за да оговорат на растечките барања за известување. Ова делумно го објаснува и релативно нискиот одзив и од општините и од другите институции. Затоа идните прашалници за оценка на напредокот треба да бидат на ниво на сектор. Покрај за главната намена (оценка на напредокот), прашалникот треба да се користи и како алатка за подигање на свеста и знаењето за Стратегијата, како и за градење и зајакнување на општинските и институционалните капацитети за реализација на Стратегијата.

VI.

Препораки за идните стратегии и акциски планови: Се покажа дека нивото на детали на одговорите, а со тоа и самата реализација на конкретните мерки, зависи од начинот на кој мерките се дефинирани во акцискиот план.

Се препорачува Акциските планови да вклучуваат кратки и јасни мерки и да се избегнуваат генерални мерки, како на пример, подигање на јавна свест, градење на капацитет, институционално зајакнување и слично. При дефинирањето на мерките треба да се имаат предвид и предефинираните ставки на општинските буџети за да може адекватно да се планираат и известуваат средствата наменети за реализација на мерките. Исто така, имајќи ги предвид новонастанатите потреби за финансирање, потребни се соодветни ревизии и на општинските буџети.

VII.

Препораки за идните анализи: Конечно, како добра пракса се покажа вклучувањето во прашалникот на група на општи прашања, меѓу кои и прашањето за полот, затоа што ќе се обезбедат дополнителни влезни податоци за идни анализи. Се препорачува оваа пракса да продолжи и во идните прашалници, а добиените податоци да се користат за спроведување на родово чувствителни анализи кои ќе овозможат поефикасно градење на капацитети за урбана отпорност и посоодветни одговори на климатските промени.

